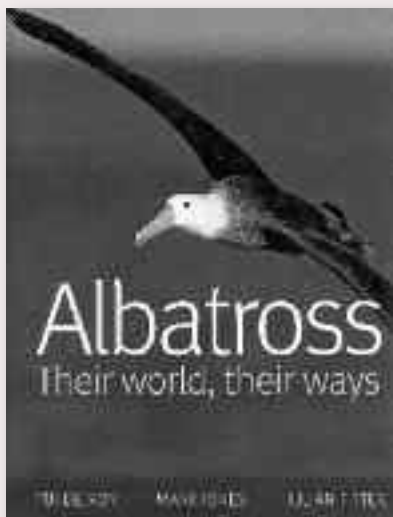

Albatross: their world, their ways

De Roy T., M. Jones & J. Fitter 2008.
Christopher Helm, Londen. ISBN 978-0-7136-8812-2. 240 blz. Prijs € 52,50.

Een formaat van 24 x 30 centimeter suggereert een salontafelboek, een werk dat weinig toevoegende tekst biedt maar het voornamelijk moet hebben van schitterende platen. Dat laatste klopt, want *Albatross: their world, their ways* presenteert ongeveer 400 foto's om stil van te worden. Maar geen sprake van een weinig nieuws biedend verhaal. *Albatross* vult een leemte op in de studies die de afgelopen tien jaren verschenen en brengt het boek op een toegankelijke manier een aantal onderzoeksresultaten samen.

Na de inleidingen waaronder een voorwoord van prins Charles, bevat het boek drie onderdelen. In het eerste getiteld *Spirits of the oceans wild* gaat medeschrijfter Tui De Roy de 33 belangrijkste broedplaatsen van albatrossen langs. Omdat deze Belgische in de benijdenswaardige positie verkeert de meeste plekken zelf te hebben bezocht, zijn de beschrijvingen gedetailleerd. Verdeeld over 18 hoofdstukken komen in het tweede deel *Science and conservation* deskundigen voor het voetlicht met onderwerpen die variëren van de vliegtiek en de energiehuishouding van albatrossen tot een interview met een *longline* visser. In het

derde deel *Species profiles* komen de 22 thans door *BirdLife International* onderscheiden soorten uitgebreid aan bod, alweer voorzien van foto's die aanzetten tot het pakken van de koffers. Sinds een kwart eeuw is over het aantal soorten albatrossen op deze wereld veel te doen. Na genetisch onderzoek en een nieuwe taxonomie groeide het van 13 naar 24. Dit boek onderscheidt er 22, want in navolging van *BirdLife* gaan de auteurs ervan uit dat de Gibson's Albatros *Diomedea gibsoni* een ondersoort is van de Antipodenalbatros *D. antipodensis* en beschouwen ze de Pacifische Albatros *Thalassarche platei* als een ondersoort van de Buller's Albatros *T. bulleri*. Stellig is over het aantal soorten albatrossen het laatste woord nog niet gezegd.

Door *Albatross* lopen twee lijnen. In de eerste plaats de emoties die de vogels oproepen bij ieder die met ze te maken heeft, van wetenschapper tot de *longline* visser. De tweede rode draad vormen de vele manieren waarop de mens door de eeuwen heen albatrossen naar het leven wist te staan. De slachtingen die de Japanners begin vorige eeuw aanrichtten daargelaten, lijken qua bedreiging die methoden thans een hoogtepunt te hebben bereikt. *BirdLife* plaatst de 22 soorten alle in één van de vier risicocategorieën die de organisatie hanteert. Vier zijn 'critically endangered', de Tristanalbatros, de Chathamalbatros, de Galápagosalbatros en de Amsterdameilandalbatros. Van deze vier is de Tristanalbatros het meest bedreigd, met als voornaamste oorzaak het wegvreten van de jongen door 'superhuismuizen' op Gough, de enige broedplaats van de soort. De Engelsen zijn er begonnen de muizen te lijf te gaan, een actie die qua kosten en moeilijkheidsgraad haar gelijke niet kent. De Chathamalbatros staat er kritiek voor omdat de hele wereldpopulatie van 5300 paren broedt op een oppervlakte van minder dan 10 hectare, op een rotspunt voor de kust van het Nieuw-Zeelandse eiland Chatham.

Van de omvang van de broedkolonies is men inmiddels goed op de hoogte, zodat we weten dat er thans ongeveer an-

derhalf miljoen albatrossparen zijn, waarvan een miljoen Laysanalbatrossen en Wenkbrauwalbatrossen. Een schatting is dat er op ieder paar nog 2.5 niet-broedende (deels onvolwassen) individuen over de wereldzeeën rondzwerven. Dat zou inhouden dat er tussen 6 en 6.5 miljoen albatrossen zijn. Welnu, tussen 1890 en 1930 brachten Japanners alleen al 5 miljoen Stellers Albatrossen om. Vanaf 1950 had deze soort er bijna 60 jaar voor nodig om de stand weer op 500 paren te brengen.

Bij de bedreigingen die albatrossen het hoofd moeten bieden staat de *longline* visserij thans veruit bovenaan; hierdoor verdrinken jaarlijks duizenden vogels die afkomen op het aas aan de haken. Het ziet ernaar uit dat in de zuidelijke Atlantische Oceaan de verliezen het grootst zijn, rond Zuid-Afrika nog meer dan voor de kusten van Patagonië. Bij de Grote Albatros, de Grijskopalbatros (afname met 30% sinds 1990) en de Wenkbrauwalbatros is de situatie het beroerdst. Van de laatste verloren de kolonies op de Falklandeilanden in tien jaar ruim 38 000 paren, 10.5 per dag. Voor deze populatie zijn er wel aanwijzingen dat de achteruitgang vertraagt, dus wellicht gaan de in de *longline* visserij gepropageerde maatregelen tot een kentering leiden. In zijn hoofdstuk over de status van albatrossen in de Indische Oceaan bepleit Henri Weimerskirch echter om de visserij niet de schuld te geven van alle misère. Zo verbaast het dat de Amsterdameilandalbatros toenam van vijf paren rond 1980 tot 30 in 2006, ondanks het feit dat Amsterdameiland dicht tegen een zone ligt met intensieve *longline* visserij. Maar in dezelfde periode nam op Crozet de Zwarte Albatros af tot eenderde van het oorspronkelijke aantal, terwijl deze soort zelden bijvangstslachtoffer is. Weimerskirch wijst erop dat de Wenkbrauwalbatrossen van de Kerguelen weliswaar schade ondervinden van de *longline* visserij in hun overwinteringsgebieden, maar voordeel hebben van de trawlvissers rond de broedkolonies. Andere factoren die van invloed

zijn op de broedresultaten zijn cyclische veranderingen in zeestromingen en het begroeid raken van broedeilanden waardoor albatrossen moeilijkheden ondervinden bij het opstijgen. Op Amsterdameiland komt van de Indische Geelneusalbatrossen geen kuiken meer groot als gevolg van vogelcholera.

Albatross: their world, their way is een boek dat men ademloos bekijkt en leest. Doe dat wel bij goed licht of met een bril of vergrootglas bij de hand, want de bijchriften bij de foto's zijn slecht leesbaar. Ook is het een boek dat het voornemen doet postvatten ooit eens ergens op deze wereld albatrossen te gaan zien; achterin is een uitnodigend rijtje plekken te vinden waar dat op aangename wijze kan gebeuren. - *Gerard Ouweneel*

Die Vögel der Schweiz

Maumary L., L. Valloton & P. Knaus 2007.
Schweizerische Vogelwarte, Sempach & Nos Oiseaux, Monmolin. 848 pp. ISBN 9783952300626. Prijs € 117,-.

Als het gewicht van een vogelboek een maat zou zijn voor de kwaliteit ervan, dan zou het met dit boek wel goed zitten. Die *Vögel der Schweiz* is al even zwaar als een gemiddeld deel van de *Handbook of the Birds of the World*. Kwalitatief is deze nieuwe avifauna bijzonder geslaagd. Een berg aan fantastische informatie, kundig samengesteld en prachtig uitgewerkt.

In een uitvoerige 'inleiding' van meer dan 70 pagina's worden eerst geografie, klimaat en biotopen van Zwitserland besproken. Daarna volgt een korte samenvatting van de Zwitserse vogelwereld, wordt de invloed van de Alpen op de status en trek van vogels in Zwitserland behandeld en wordt tevens uitgelegd wat een land zonder zeekust te bieden heeft voor vogelaars. Interessant zijn ook een verhandeling over de ontwikkelingen in de Zwitserse avifauna in de afgelopen 100 jaar en ook klimaatverandering als oorzaak van toekomstige veranderingen in de vogelwereld. Het is in dergelijke hoofdstukken dat avifauna's het risico lopen 'saai' te worden. Dat wordt hier ondervangen met een keur aan prachtige foto's. De invloed van de mens staat centraal in de volgende hoofdstukken van (nog steeds) de 'inleiding', zo komen de veranderingen in verschillende Zwitserse biotopen aan bod. Interessant is hierbij bijvoorbeeld het gegeven dat de 'introductie' van Amerikaanse zoetwaterkreeften een positieve invloed heeft gehad op de aantallen overwinterende watervogels (vooral duikeenden), die op de Zwitserse meren explosief zijn toegenomen.

Ook worden in een hoofdstuk de opkomst van natuur- en vogelbescherming uitvoerig beschreven, alsmede kansen voor de toekomst.

Aan het slot van de inleiding worden achtergronden, methodiek en opzet van het boek besproken. Daarmee komt men bij de bulk van het boek aan: de 419 soortteksten. Hier wordt meteen duidelijk dat we met een nieuwe generatie avifauna's te maken hebben, zoals in Nederland onlangs nog de Avifauna van Limburg. Dat wil zeggen dat de soorten uitvoerig, maar toch niet uitputtend worden beschreven. Ook 'nieuw' zijn bijvoorbeeld de 174 kaartjes met ringterugmeldingen die ook in de tekst terugkomen. Werkelijk alles wat bekend is wordt verder in deze soortteksten vermeld, kort maar bondig. Van voorkomen, (trek)bewegingen, populatieontwikkeling, biotoop en gedrag tot bescherming en bij de dwaalgasten de afzonderlijke gevallen en een vergelij-

king met omringende (alpiene gebieden en) landen. Dit alles met duidelijke figuren (zoals bij 322 soorten de seizoenspatronen).

De maar liefst 2369 foto's (gemiddeld drie per pagina!) zijn een belangrijk onderdeel van het boek. Om te beginnen zijn ze voorzien van informatieve bijchriften, die een deel van het verhaal van de soort in Zwitserland vertellen. Ze geven naast de rijkdom aan soorten ook nog de variatie binnen de soorten weer en zijn hierdoor ook goed geschikt voor determinatiedoeleinden. Bijzonder informatief maar bovendien leuk zijn bijvoorbeeld de 22 wespennievenfoto's (alle kleden en varianten) en de 28 foto's (met gedetailleerde bijchriften) van Geelpoot- en Pontische Meeuwen. Maar ook bij 'gewone' soorten zoals Spreeuw (14 foto's) en Merel (11) is men niet zuinig geweest. Natuurlijk zijn het verder vooral de kenmerkende soorten die met prachtige foto's zijn vertegenwoordigd, waarbij de platen van het doorgaans schuwe Hazelhoen echt een lust voor het oog zijn.

Een vergelijking met Nederland is, gezien het vooral alpiene karakter van Zwitserland, natuurlijk nauwelijks te maken. Toch zijn er opvallende parallellen waar te nemen met de situatie hier te lande, bijvoorbeeld bij soorten zoals Steenuil, Patrijs, Kuifleeuwerik en Kwartelkoning. Opvallend is verder ook dat er blijkbaar toch relatief veel zeevogels in Zwitserland overwinteren, zoals Parel-duikers, Grote Zee-eenden, IJseenden en Middelste Zaagbekken. Maar waarschijnlijk zit hem het leuke van een land als Zwitserland juist in de verschillen met ons laaggelegen land. Alleen daarom is het al de moeite (het boek is namelijk niet goedkoop) van het aanschaffen waard. Tel daar de kilo's aan informatie, de schitterende uitvoering en al die prachtige foto's bij op en u heeft een perfecte avifauna. Geschikt om tijdens een bergwandeling mee te nemen is hij niet, maar voor iedere vogelaar die Zwitserland kent of er meer van wil weten wel verplichte kost! - *Gert Ottens*